

Az energiaárak alakulása, 2004–2009

A tartalomból

- 1 Bevezető
- 1 Az energiahordozók importárának alakulása
- 3 Ipari termelői árak változása
- 3 A háztartási energia fogyasztói árának változása
- 3 Az üzemanyagok fogyasztói árának változása

Az Európai Unió energiafelhasználásának több mint fele importból származik. 2008-ban a 27 tagállam energiafelhasználásának 53,8%-a származott külső forrásból, és csupán Dánia volt nettó exportőr.

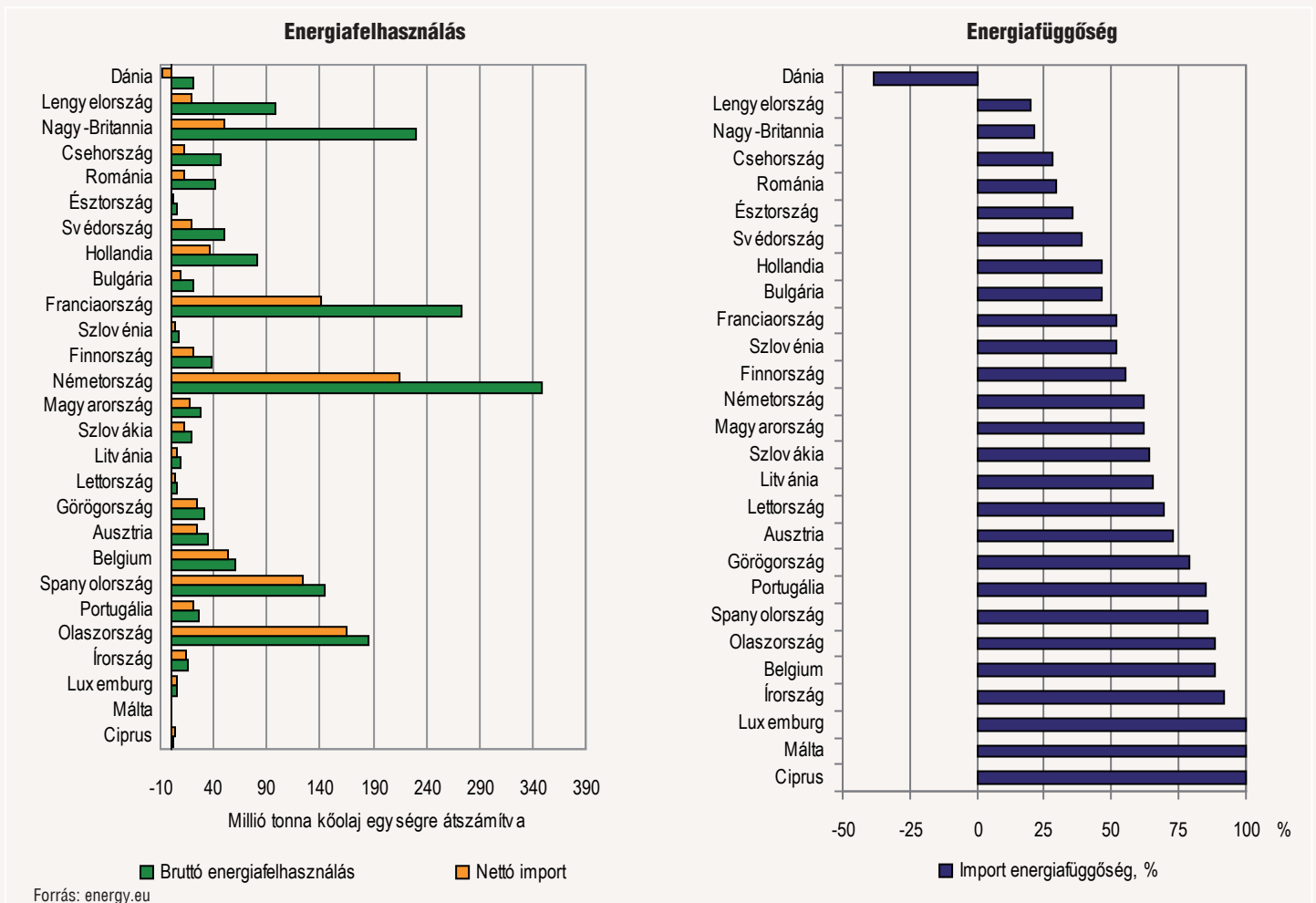
A behozatal legnagyobb tételei a nyers kőolaj és a földgáz voltak, a legfontosabb szállítók Oroszország és Norvégia. (Oroszországból érkezett az Európai Unióba az import kőolaj harmada, valamint a földgáz 40%-a. Norvégia 16, illetve 23%-kal részesedett az uniós energiaimportból.)

Az energiahordozók importárának alakulása

Magyarország energiaigényét tekintve a tagállamok között a középmezőnyben foglalt helyet: 2008-ban az energiafelhasználás több mint 60%-a importból származott, 2009-ben ez az arány némileg csökkent, de így is meghatározó maradt. Ennek tükrében megállapítható, hogy az energiahordozó-import árának alakulása jelentősen befolyásolja a termékek belföldi termelői- és fogyasztóiár-indexét is.

1. ábra

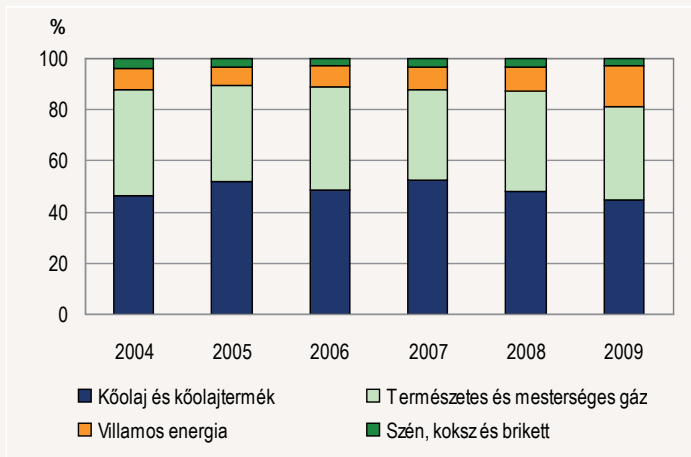
Az EU-tagországok energiafelhasználása és energiafüggősége, 2008

Az energiahordozók forgalmi súlya Magyarországon az összes importon belül 2004-ig 7–8% körüli volt. 2005-ben jelentős ár- és volumennövekedés történt, amivel párhuzamosan a termékcsoport részaránya 10% fölé emelkedett, és az azt követő években ezen a szinten maradt. A 2004. májusi, Európai Unióhoz történő csatlakozást követően is Oroszország maradt a legfontosabb szállítónk: az energiaiport mintegy kétharmada továbbra is közvetlenül ebből az országból érkezik hazánkba.

A magyar energiahordozó importszerkezete

2. ábra

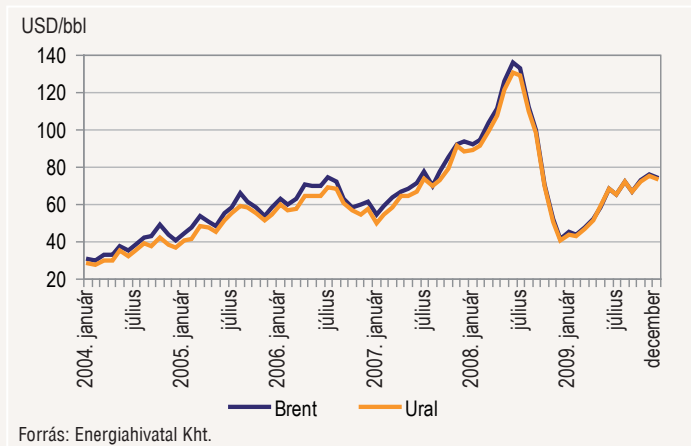

Az energiaiport termékösszetétele az elmúlt években 2008-ig stabilitást mutatott, a kőolaj és kőolajtermékek tették ki a forgalom 45–50%-át, a természetes és mesterséges gázok részesedése 35–40, a villamos energia pedig 8% körül ingadozott. 2009-ben a villamos energia részaránya – az előbbi két termékkör rovására – 16%-ra nőtt.

A magas importrészarány és a termékösszetétel miatt az árszint alakulásának vizsgálatánál szükséges a világgiazi jegyzésárak figyelemmel kísérése. A legnagyobb tételt képviselő nyers kőolaj és földgáz árképzésében ugyanis a tőzsdei jegyzésárak és a dollár árfolyamának alakulása játszik döntő szerepet.

A kőolaj jegyzésára

3. ábra

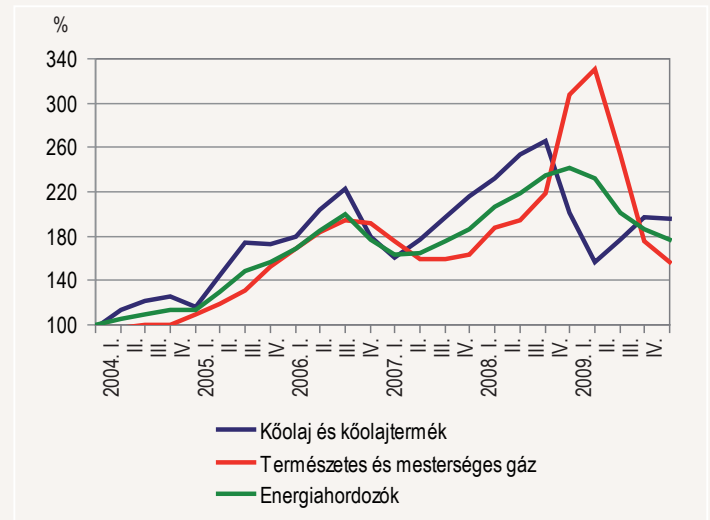
A tőzsdei jegyzésárak a vizsgált időszak elején folyamatosan emelkedtek. 2008-ban az áremelkedés üteme felgyorsult, és a nyár közepén korábban soha nem tapasztalt rekordot ért el. A kitermelés helyétől függően 2008 nyarán néhány hét eltulodással érte el a kőolaj a maximális 150 USD/hordó (1 hordó, azaz barrel kb. 159 liter) körüli árat. Az év végére a dollárban számított jegyzésárak radikálisan, a maximum mintegy harmadára estek vissza.

A magyar kőolajimport ármozgása néhány hónapos késéssel követte a világgiazi változásokat: 2008 szeptemberében érte el a maximumot, majd három hónap alatt, decemberre több mint 40%-kal mérséklődött.

Az importált földgáz ára – az árképzés sajátosságából fakadóan – néhány hónapos késéssel követte a kőolajárszint változását. 2009 elején azonban az oroszországi földgázszállítások az orosz–ukrán elszámolási vita miatt néhány hétre leálltak. Ebben az időszakban a szokásos mennyiség töredékét a szokásos árnál drágábban sikerült pótolni, ami az importárszintet – átmenetileg – tovább növelte. A következő hónapokban, 2009 végéig jelentős mértékű, folyamatos árcsökkenést tapasztaltunk.

A magyar energiahordozó importárszint változása (2003. év = 100,0)

4. ábra

A magyar energiaiport-árakat összességében is hasonló tendencia jellemezte. A 2006-ig tartó folyamatos áremelkedést 2007 első háromnegyed évében átmeneti csökkenés követte. 2007 novemberétől egy évig az árszint újra dinamikus emelkedő tendenciájú lett, ezt követően, a válság hatására 2008 decemberében radikális visszaesés következett be. A tendencia csak az elmúlt év vége felé kezdett megfordulni. Az időszak folyamán ennek megfelelően 2008-ban volt a legdrágább az importenergia, a 2003. évi szint 225%-a. 2009-ben – az év során tapasztalt mérséklődés ellenére – az árszint még mindig a kétszerese volt a 2003. évi bázisnak.

Az energiahordozók ármozgása – az utóbbi években tapasztalt nagy ingadozások miatt – forgalmi súlyát meghaladó mértékben hatott az importárszint és cserearány változására is.

A behozatali árszint és a cserearány változása

1. tábla

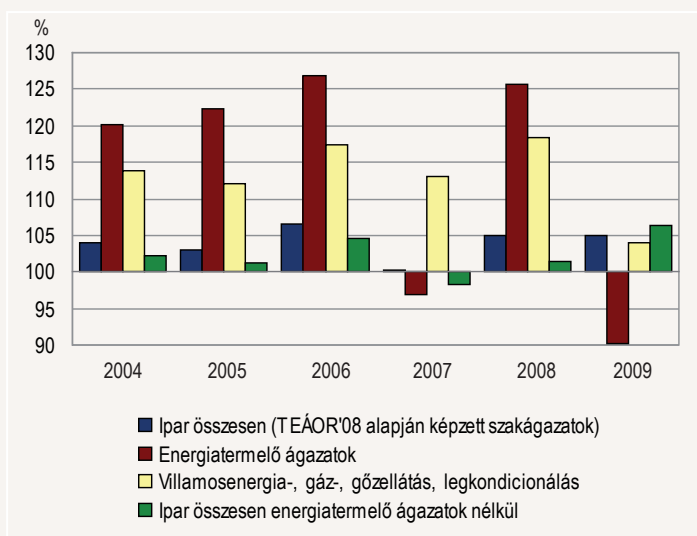
(előző év=100,0)

Év	Behozatali árszint összesen	Cserearány		
		energiahordozók nélkül	összesen	energiahordozók nélkül
2004	99,1	98,5	99,3	99,6
2005	101,4	99,1	97,8	100,0
2006	107,9	105,3	98,6	100,7
2007	95,6	95,7	100,3	99,7
2008	102,1	99,0	98,3	100,6
2009	101,2	103,0	101,8	100,6

Ipari termelői árak változása

Az ipari termelői ár-index 2004–2009 között minden évben árszintemelkedést mutatott. Az időszak végére az átlagos árszint több mint negyedével volt magasabb, mint 2003-ban. Az **energiatermelő ágazatok** (szén- és kőolajbányászat, valamint kokszyártás és kőolaj-feldolgozás) kibocsátási árindexe évente jelentősebben ingadozott, a vizsgált hat évből négyben jelentős (20 és 26% közötti) növekedést mutatott, két évben viszont csökkent (2007-ben 3, 2009-ben 10%-kal). Összességében az energiatermelő ágazatok árszínvonala több mint a duplájára nőtt az EU-csatlakozás előtti árszínvonalhoz viszonyítva.

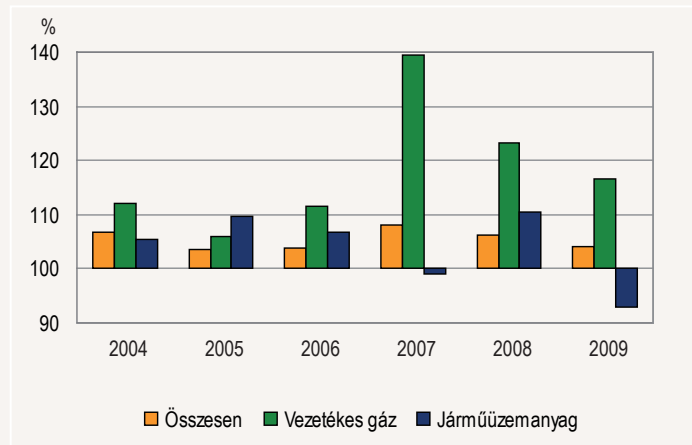
Az ipari termelői árak változása
(előző év=100)

5. ábra

A módosítás értelmében az alanyi jogon járó támogatási rendszer helyét jövedelemhez kapcsolódó kompenzációs rendszer vette át. Ennek hatására februárban közel 23%-kal emelkedett a gáz ára, és éves szinten közel 40%-os drágulás következett be. 2008-ban – az importárak növekedését követve – negyedévenként emelkedett a gáz hatósági ára, ami további 23%-kal növelte a vezetékes gázra fordított lakossági kiadásokat. 2009-ben az áfakulcs július elsejei növekedése és a 2008. III–IV. negyedéves drágulás áthúzódo hatásaként éves szinten mintegy 16–17%-kal többet kellett fizetni a vezetékes gázért, mint az előző évben.

A fogyasztóiár-index alakulása
(előző év=100,0)

6. ábra

A **villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás** ágazat éves árindexei a vizsgált években folyamatosan emelkedtek. Azokban az években, amikor az energiatermelő ágazatok árszintje 20%-nál nagyobb mértékben nőtt, az energiaellátó ágazat árai szintén 12 és 18% közötti növekedést értek el, de akkor is nőtt (2007-ben 13, 2009-ben 4%-kal) a főként belföldre értékesítő, hatóságilag szabályozott ár, amikor az energiatermelés árszintje csökkent. Így, összességében a vizsgált hat évben az energiatermelő ágazatokét is meghaladó mértékben (208%-ra) emelkedett a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás árszintje.

A háztartási energia fogyasztói árának változása

A háztartási energiára fordított kiadások 2004–2008 között a lakossági fogyasztás mintegy 8–9%-át tették ki, 2009-ben ez az arány kissé 9% fölé emelkedett.

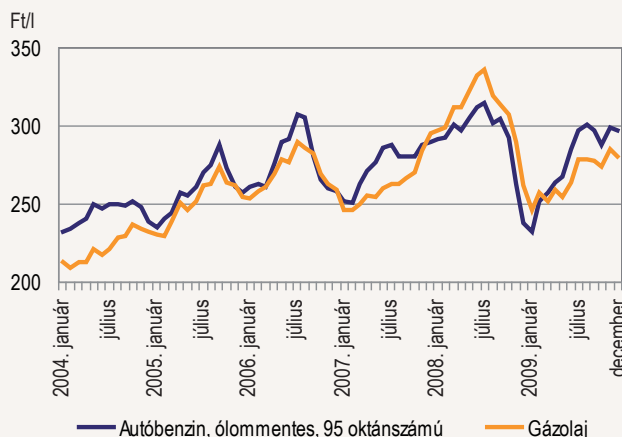
Az energiaárak minden évben nagyobb mértékben nőttek, mint az átlagos fogyasztóiár-index. A lakossági háztartási energiaár növekedésében – leginkább a fogyasztási kiadásokban jelentős súlyt képviselő – a vezetékes gáz árváltozása éreztette hatását. 2003-hoz viszonyítva a háztartási energia összességében 95,9%-kal drágult: a vezetékes gázért 2009-ben a bázisévhez képest több mint két és félszeres árat kellett fizetni, míg az elektromos energia fogyasztói ára 74,9%-kal emelkedett. Az árváltozások részben az importárak módosulásával, részben hatósági intézkedésekkel magyarázhatók.

A legnagyobb mértékű háztartási energia áremelésére 2007-ben került sor, ennek mértéke az előző évhez viszonyítva 24,6% volt. A vezetékes gáz éves szinten 39,6%-kal nőtt. Ebben az évben a vezetékes gáz hatósági ára ugyan nem változott, de a január 1-jétől érvénybe lépő új támogatási rendszer jelentősen megnövelte a háztartások kiadásait.

Az üzemanyagok fogyasztói árának változása

A gépjármű-üzemanyagok hazai fogyasztói árát az elmúlt években döntően három tényező, a kőolaj világpiaci árának alakulása, a forint jelentős árfolyam ingadozása és az üzemanyagok árba épített jövedéki és általános forgalmi adó kulcsának emelése határozza meg.

Az autóbenzin és a gázolaj országos havi ára

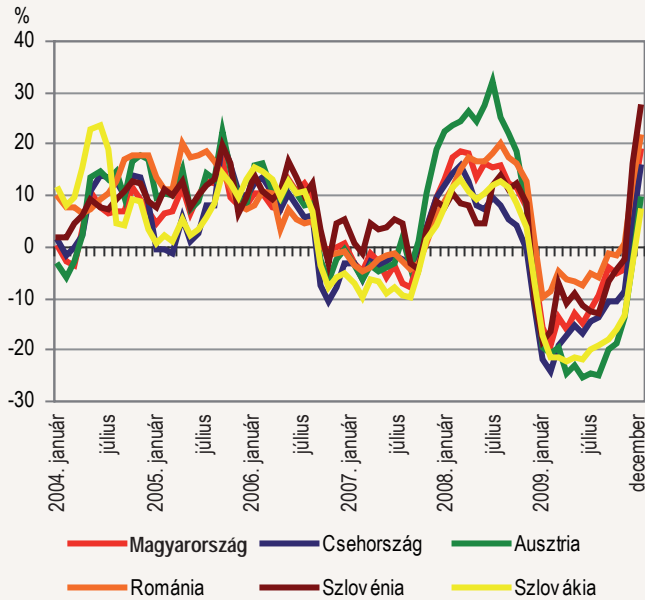

7. ábra

Mind a benzin, mind a gázolaj esetében az ár jelentős részét kitevő jövedéki adó 2004 és 2009 első féléve között változatlan volt. Ebben az időszakban az üzemanyagok ármozgása követte a kőolajimport forint-árának változásait.

Az üzemanyagok áralakulása az Európai Unió országaiban hasonló képet mutat, ezzel alátámasztva, hogy a világpiaci ármozgások bírnak a legnagyobb befolyással még a fogyasztói árakra is.

8. ábra
Az üzemanyagok árának alakulása az EU néhány tagállamában
 (előző év azonos hó = 100)

Az áfakulcs és a jövedéki adó 2009. július 1-jén életbe lépett emelkedését követően a benzinért átlagosan 12, a gázolajért 15 forinttal kellett többet fizetni, mint egy hónappal korábban.

Összességében az ipari termelői és a fogyasztói árak alakulását vizsgálva megállapítható, hogy az energiahordozók belföldi árszintjét, az energiafelhasználásunk többségét kitevő import következtében továbbra is a világpiaci árváltozások befolyásolják a legnagyobb mértékben. Szintén az importszükségletből adódóan a hazai árakra nagy hatással van a forintdollar árfolyamának alakulása, amely az elmúlt két évben igen jelentős ingadozásokon ment keresztül, meghatározóan a gazdasági válság következtében. A háztartási energia végső fogyasztói árait a fenti tényezőkön túl, a legnagyobb mértékben 2007-ben a lakosság részére kialakított támogatási rendszer átalakítása befolyásolta, a szociálisan kevésbé rászorultaktól elvéve a korábbi, fogyasztási mennyiséghez kötött kedvezményeket.

További információk, adatok (linkek)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

Eleonora.Baghy@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6813

[Információs szolgálat:](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu